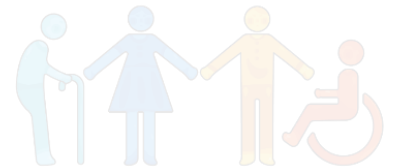

Prava deteta su ljudska prava

Svi pojmovi upotrebljeni u muškom gramatičkom rodu u ovom tekstu odnose se podjednako na lica muškog i ženskog roda.

Vodič za čitanje Opšteg komentara Komiteta za prava deteta br. 9: Prava dece sa invaliditetom

Kako koristiti ovaj vodič?

Ovaj vodič nije zamena za Opšti komentar br. 9, već pomoć pri njegovom čitanju. Njegov cilj je da istakne ključne poruke, objasni njihov značaj i poveže ih sa svakodnevnim životom deteta sa invaliditetom u školi, porodici i zajednici. Namenjen je roditeljima, nastavnicima, zdravstvenim radnicima, stručnim saradnicima, studentima, donosiocima odluka i svima koji žele da bolje razumeju prava deteta sa invaliditetom.

Sedam ključnih ideja Komiteta

- Sva prava iz Konvencije podjednako pripadaju deci sa invaliditetom.
- Diskriminacija po osnovu invaliditeta zabranjena je u svim oblastima života.
- Najbolji interes deteta mora biti osnov svih odluka koje se odnose na dete sa invaliditetom.
- Podršku treba pružati detetu i njegovoj porodici što ranije i što bliže mestu gde dete živi.
- Inkluzivno obrazovanje predstavlja osnovni pravac razvoja obrazovnih sistema.
- Deca sa invaliditetom imaju pravo da izraze svoje mišljenje i učestvuju u donošenju odluka koje ih se tiču.
- Društvo treba da uklanja prepreke koje sprečavaju puno i ravnopravno učešće dece sa invaliditetom.

Najčešće zablude o deci sa invaliditetom

Komitet odbacuje shvatanje da su deca sa invaliditetom pre svega objekti zaštite ili socijalne pomoći. Invaliditet ne umanjuje prava deteta niti opravdava njegovo izdvajanje iz porodice, škole ili zajednice. Posebna podrška nije privilegija već način da dete može ravnopravno da ostvaruje ista prava kao i druga deca.

U praksi

Tokom razmatranja izveštaja država Komitet je uočio da su deca sa invaliditetom često isključena iz redovnog obrazovanja, izložena diskriminaciji, smeštena u ustanove, lišena mogućnosti da izraze svoje mišljenje ili da učestvuju u životu zajednice. Često nedostaju rana intervencija, pristupačne usluge, odgovarajuća podrška porodicama i pouzdani podaci o položaju ove dece. Opšti komentar pokazuje da ostvarivanje njihovih prava zahteva koordinisano delovanje obrazovanja, zdravstva, socijalne zaštite, pravosuđa i drugih sistema.

Šta to znači u praksi?

Za roditelje – da imaju pravo da očekuju podršku koja će detetu omogućiti da ostane u porodici, razvija svoje sposobnosti i ravnopravno učestvuje u životu zajednice.

Za nastavnike – da inkluzivno obrazovanje podrazumeva prilagođavanje obrazovnog okruženja potrebama deteta, a ne očekivanje da se dete prilagodi sistemu.

Za zdravstvene i socijalne radnike – da dete treba posmatrati kao nosioca prava, a ne samo kao korisnika usluga.

Za donosiocje odluka – da zakoni, politike, budžeti i javne usluge moraju biti planirani tako da deca sa invaliditetom mogu ravnopravno da ostvaruju sva prava garantovana Konvencijom.

Zašto je ovaj dokument važan danas?

Poruke Opšteg komentara danas su još značajnije nego 2006. godine. Savremeni pristup invaliditetu zasniva se na ljudskim pravima, inkluziji i uklanjanju prepreka koje sprečavaju ravnopravno učešće u društvu. Razvoj digitalnih tehnologija, novih oblika obrazovanja i usluga u zajednici otvara nove mogućnosti, ali i nove izazove. Zato ovaj Opšti komentar ostaje jedan od najvažnijih međunarodnih dokumenata za razumevanje prava dece sa invaliditetom.

Za dalje čitanje

- Konvencija o pravima deteta – čl. 2, 3, 12, 23, 24, 28, 29. i 31.
- Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom.
- Opšti komentari Komiteta za prava deteta br. 12, 13, 14, 20 i 25.
- Relevantna praksa Komiteta za prava osoba sa invaliditetom i Evropskog suda za ljudska prava.

Ključna poruka

Dete sa invaliditetom nije definisano svojim invaliditetom. Ono je, pre svega, dete koje ima ista prava, isto dostojanstvo i iste mogućnosti da razvija svoje potencijale kao i svako drugo dete. Zadatak države i društva jeste da uklone prepreke i obezbede podršku koja će ta prava učiniti stvarnim.

**Ovaj materijal objavljen je uz finansijsku pomoć Evropske unije. Za njegovu sadržinu odgovoran je isključivo Uzički centar za prava deteta i on nužno ne odražava zvanične stavove Evropske unije.*